

Öğretim İçin Okulumuzu ve Diğer Öğretim Alanlarımızı Nasıl Hazırlıyabiliriz?

Cavit BİNBAŞIOĞLU

Beşikdizü Kız İlköğretmen Okulu
Meslek Dersleri Öğretmeni

En iyi öğretim, tabii olan ve yaşama imkân veren bir çevrede olur. Okulumuzu ve öğretim alanlarımızı bu tabii çevreye ne derece yaklaştırırsak yahut tabii çevreyi ne derece öğretim alanı olarak kullanırsak öğretim çalışmalarımız da o derece başarılı olabilir.

Aktif öğretim, bir bakıma, çevre, metot demektir. Çevrenin içinde okul ve derslik, ışık, kitaplık, uygulama bahçesi gibi öğretim alanları bulunmakla beraber buralarda bulunması gerekli bütün tabii ve suni öğretim araç ve gereçleri de vardır. Bu itibarla, aktif öğretimin yapıldığı bir okulda bol araç ve gereç bulunmaya ihtiyaç olduğu gibi; taş, toprak, kum, çubuk..... gibi her gün karşılaştığımız, fakat pek önem vermediğimiz birçok tabiat kaynaklarından faydalanmasını bilen bir anlayışa sahip olmaya da ihtiyaç vardır. Bundan sonra problemlerimizin araç ve gereçle ilgili tarafları kolayca çözülmüş olacaktır. (İlkokul programında eğitim ve öğretim araçlarının neler olduğu tesbit edilmiştir. Burada tekrarlüzum görülmemiştir.)

Aktif metotlara göre öğretim yapılacak bir okulda derslik, ışık, kitaplık, uygulama bahçesi, laboratuvar gibi çeşitli öğretim ve öğrenim alanları bulunur. Bir konu, öğrencinin kendi etkinliği (faaliyeti) esas olmakla beraber bir veya birkaç metotla, bir veya birkaç öğretim alanında işlenebilir. Gerek okulun ve gerekse diğer öğretim alanlarının öğretime hazırlanmasında ilk yapılacak iş, buralarının temizliği ile öğretim araç ve gereçlerinin tertip ve düzenine dikkat edilmesidir. Bundan sonraki ikinci iş, buradaki bütün öğretim araç ve gereçlerinin çocuğun ihtiyaçlarına, eğitim ve öğretim prensiplerine uygun olmasını sağlamaktır. Üzerinde fazla söz söylemeye ihtiyaç olmadığını tahmin ettiğimiz, okulun ve öğretim alanlarının temiz ve düzenli bulunması çevreyi öğretim için hazırlamanın belki en önemli prensibidir. Temizlik ve düzen bakımından hoş olmuyan bir çevre içinde çalışmak, çocuk ruhunda birtakım çöküntülere sebep olabileceği gibi, öğrenmeyi ve çalışmayı da verimsiz bir hale getirir.

Okulun ve öğretim alanlarının öğretim prensiplerine ve çocuk ihtiyaçlarına uygun bir hale getirilmesi için şu noktalara dikkati çekebiliriz:

1 — Öğretim alanının yeteri kadar ışık almasını sağlamalıyız. Az ışık gözlerin bozulmasına sebep olduğu gibi, yorgunluğu

da artırır ve öğrenmeyi güçleştirir. Bu sebeple, yeteri kadar ışık alamayan derslikleri bu bazı bölgelerimizde bilhassa kış aylarında olur- suni olarak aydınlatma çarelerini aramalıyız. Bilhassa eski yapı köy okulları bu bakımdan problem teşkil eder. Bunlar çocuklarımızın gözlerinin bozulmasında önemli bir rol oynarlar.

Bazı bölgelerde de ışık fazlalığı görülebilir. Bu da sağlığımız için zararlıdır. Bu gibi hallerde ışığı ayarlamak için pencere'ere kepenk yaptırılması veya perde takılması düşünülebilir. Mümkün olan yerlerde pencerelere perde takılmalıdır. Bunun ışığı ayarlama gibi büyük faydası yanında, okulun veya öğretim alanlarının câzip hale gelmesini sağlamada da rolü vardır.

2 — Öğretim alanları: sade, fakat en fazla ihtiyaç duyulan araç ve gereçlerle bezemeliyiz. "Âlet işler, el öğrenür." sözü aktif metotlara göre yapılacak öğretim çalışmaları için de doğrudur. Öğretim, araç ve gereçsiz olmadığı gibi, bunların düzensiz bir şekilde darmadağın olduğu bir yerde de verimli olamaz. Öğretim alanında işin özelliğine göre- her grup veya öğrencide harita, atlas, şema, grafik, metre, iplik, makas gibi gerekli araç ve gereçlerin bulunmasını sağlamalıyız. Bu itibarla yapılacak iş ve onun metoduna göre lüzumlu olan araç ve gereçlerin neler olduğunu daha önceden kararlaştırmalıyız. Bunlardan daimi olarak bulundurulması gerekenleri de özel yerlerinde saklamalıyız.

3 — İyi bir öğrenim için en önemli etmenlerden biri de öğrencinin ruh sakinliğidir. Bu sağlanmadan öğrenme verimli olamaz. Bu sebeple öğretim alanlarımızın ruh açıcı, câzip hale getirilmesini sağlamalıyız. Türlü vesilelerle öğretim alanlarında kullanacağımız perde veya boya gibi renkli şeylerin ruh sakinliği veren dinlendirici renklerden olmasını tercih etmeliyiz. Bu maksatla öğretim alanlarımızın pencerelerine -fırsat buldukça- dinlendirici bir özelliğe sahip olduğu tesbit edilen yeşil veya mavi renkli ucuz basmalardan perde takılması, ışık ayarlama bakımından olduğu kadar, okulun câzip hâle getirilmesi bakımından da faydalı olur. Gene bu sebeple, öğretim alanlarımızda yeter miktarda çiçek bulundurulması da aynı maksada hizmet eder ve öğrenmeyi zevkli bir hale kor.

Yukarda temas edildiği üzere, yeşil rengin dinlendirici özelliği dolayısıyla, kara

tahtaların koyu yeşil renge boyandığını görüyoruz. Fakat bu takdirde kullanılacak tebeşirin de renkli olması gerekir. Bizde renkli tebeşiri kolayca ve bol miktarda bulmak şimdilik mümkün olmadığından birçok okullarımız daha bir müddet kara tahta ve beyaz tebeşir kullanmak zorunda kalacaktır.

4 — Bazı okullarımızın yazı tahtaları, ya çabuk bozulan boyalarla boyanmakta yahut uzun müddet boyasızlıktan çok çirkin bir hale gelmektedir. Buna engel olmak için, yazı tahtalar. aşağıdaki formüle göre boyanacak olursa uzunca bir zaman için tekrar boyama ihtiyacı duyulmaz: 100 gram siyah boyanın iyisi 250 gram gaz yağı içinde iyice eritilir. Sonra buna gene 100 gram siyah vernik ilâve edilir. Bu suretle hazırlayacağımız boya, orta kararda iken (ne çok sulu, ne de çok katı) bir fırça ile tahta veya beton (1) üzerine sürülür. (Bu miktar 6-8 metre uzunluğundaki bir yazı tahtasını boyar. Daha küçük olanlar için bu nispet azaltılabilir.)

Yaz tahtasının yüksekliği de okulun öğretim için hazırlanması bakımından önemlidir. Bu, sınıfta bulunan öğrencilerin boyuna göre ayarlanabilir. En uygun ölçü şudur: Birinci sınıf için yazı tahtasının yerden yüksekliği 65, ikinci sınıf için 70, üçüncü sınıf için 75, dördüncü sınıf için 80, beşinci sınıf için 85 santimetre. Birleştirilmiş sınıflar için de buna göre bir ölçü bulunabilir. Meselâ yazı tahtasını ayarlı, yani iner kalkar şeklide yaptırmak, yahut enini 1. ve 5. sınıflar için verilen asgari ve azami yükseklik kadar alıp küçüklerle büyüklerin kullanılmasını sağlamak.

5 — Okul ve öğretim alanlarının öğrencilerin aktif olmalarına, müşterek iş yapmalarına imkân verecek bir şekle sokulmalıdır. Bu, öğretim için zorunlu bir iştir. Eski öğretim anlayışına göre hazırlanmış ve öğrencilerin dersliğin belli bir yerine tesbit etmekten başka bir işe yaramayan sıraların aktif okulda yeri yoktur. Bu sebeple, yeni okullarda, sıra yerine öğrencilerin çalışmasını, müşterek iş yapmasına imkân veren masalar kullanılmaktadır. Masalar, öğrencilerin bir iş yapmalarına imkân verdiği kadar, kolayca çeşitli durum ve şekillere sokulabilmesi dolayısıyla de öğretimi kolaylaştırmaktadır. Bugün birçok okullarımızda

(1) Bazı dersliklerin duvarları üzerinde renkli betondan yazı tahtası vardır.

eskiden kalma sıralar vardır. Bunları, mümkün olduğu kadar, bir araya getirerek grupla çalışmaya imkân verecek bir şekile sokmaya çalışmalıyız. Bundan sonra da sıra yerine masa yaptırılması bizde, özlediğimiz aktif öğretime uygun, ileri bir anlayış olarak gelişmelidir. Bu suretle yavaş yavaş okullarımızı iş yapılabilir, müşterek çalışılabilir bir yer haline getirmiş oluruz.

6 — Aktif metotlara göre öğretim yapabilmek için öğretim alanlarının hazırlanmasında sıra yerine masanın kullanılması tek başına büyük değer taşımaz; bunların öğretim anlayışımıza göre düzenlenmesi de gerekir. Ferdî ve grup çalışmalarında her masa ayrı ayrı yerlerde bulunabileceği gibi, sınıfça yapılacak müşterek çalışmalarda da masalar birleşerek "at nalı" şeklini alabilirler.

7 — Bazı okullarımızda işlik ve bununla ilgili araçlar vardır. Bunların bazılarında bu araçlar ya oraya buraya atılmış veya bir sandığın içinde paslanmış vaziyettedir. Bu araçlar, öğretimi aktif bir şekilde

sokmada, çalışmalarımızın bir eser halinde değerlendirilmesinde çok işimize yarayabilir. Bu araçlardan faydalanma çarelerine bakmalıyız. Bu alanda atacağımız küçük bir adımı bile büyük bir kazanç saymalıyız. Öğretmenin anlatması öğrencilerin dinlemesine dayanan geleneksel öğretim şekline göre, elbette büyük bir ileriliktir. Bu münasebetle şu hususu da kısaca belirtelim: Öğretimi aktif bir hale sokan işlik ve uygulama bahçesi gibi öğretim alanlarının bulunması ve buralarda başarılı denemelerin yapılması, öğrencilerin ilgililerinin belli bir alana çevrilmiye başladığı ilkökul çağının sonlarında iş ah'âkı kazanmalarına yardım edebileceği gibi, meslek seçmelerine de yarayabilir.

Bu açıklamalarımıza göre, okulu ve öğretim alanlarını öğretim için hazırlama demek bunların câzip bir hale getirilmesi ve buradaki araç ve gereçlerin çocuk ruhuna uygun olması, öğrenci çalışmasına imkân

verecek bir düzene girmesi demektir. Bunun sağlanması birçok hallerde paraya dayanır. Bu itibarla okul-aile birliklerinde işin ustalıkla ele alınmasına, mahallî idareciler ve çevre liderleriyle işbirliği yapılmasına ihtiyaç vardır. Bunu yaparken çok ustalıkla hareket etmek lâzımdır. Biz düşüncelerimizi doğrudan doğruya onlara söylemeliyiz. Okulumuzun ve öğretim alanlarımızın durumunu onlara gösterdikten sonra, teşebbüsün onlardan gelmesini beklemeliyiz. Fikir, tamamıyla, bunu yapacaklara mal edilmelidir. Böylece, okul-aile birliklerini, çevre idareci ve liderlerini okula daha çok bağlamış oluruz. Her insan kendi emek payının bulunduğu şeye değer verir. Bu itibarla, okulun değer kazanmasını istiyorsak, çevremizdekilerin her birini çeşitli şekil ve vesilelerle okula bağlamanın yolunu bulmalıyız. Bu prensip, belki, çevre ile olan münasebetlerimizin geliştirilmesinde en etkili bir prensiptir. İş sıkı tutuktan ve devamlı çalışmalardan sonra, yalnız olmadığımızı anlayabiliriz.